

BOLALARDA MUTAQIL KIYINISH KO'NIKMALARINI RIVOJLATIRISH

Tursunaliyeva Nazokat Davronbek qizi

Qo'qon Universiteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-24 guruh talabasi

nazokat2808@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20323352>

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil kiyinish ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik va psixologik ahamiyati yoritilgan. Mustaqil kiyinish bolalarda o'z-o'ziga xizmat qilish, mas'uliyat, tartiblilik va mehnatsevarlik kabi sifatlarni rivojlantirishi ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada ota-onalar va tarbiyachilarning vazifalari, kiyinish ko'nikmalarini o'rgatish usullari hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning ahamiyati haqida fikr yuritilgan. Tadqiqot davomida bolalarda mustaqil kiyinish malakalarini rivojlantirish ularning ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy rivojlanishida muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil kiyinish, maktabgacha ta'lim, bolalar tarbiyasi, o'z-o'ziga xizmat qilish, pedagogika, tarbiya, gigiyena, mehnat tarbiyasi, ota-onalar, tarbiyachi, ko'nikma, bola psixologiyasi.

Kirish

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni har tomonlama rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, bolalarda mustaqillik ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Mustaqil kiyinish ko'nikmasi bolaning kundalik hayot faoliyatida zarur bo'lgan amaliy malakalardan biridir.

Bola mustaqil kiyinishni o'rganish orqali nafaqat o'z-o'ziga xizmat qilishni, balki tartiblilik, mas'uliyat va mehnatsevarlikni ham egallaydi. Kiyinish jarayoni bolaning mayda motorikasi, tafakkuri va diqqatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Maktabgacha yosh davrida bolalarda mustaqil kiyinish odatini shakllantirish keyingi ta'lim bosqichlarida ularning mustaqil faoliyat yuritishiga zamin yaratadi. Shu sababli ota-onalar va tarbiyachilar bu jarayonga alohida e'tibor qaratishlari lozim.

Mustaqil kiyinishning pedagogik ahamiyati

Mustaqil kiyinish bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim o'rin tutadi. Bola kiyimlarini mustaqil kiyish va yechishni o'rganar ekan, unda o'z kuchiga ishonch paydo bo'ladi.

Pedagog olimlarning fikricha, o'z-o'ziga xizmat qilish faoliyati bolaning:

- mustaqilligini;
- mas'uliyat hissini;
- tartiblilikni;
- mehnatsevarlikni;
- diqqat va xotirasini rivojlantiradi.

Shuningdek, kiyinish jarayonida bolaning qo'l harakatlari faol ishlaydi. Bu esa mayda motorikaning rivojlanishiga yordam beradi. Mayda motorika esa bolaning nutqi va tafakkuri bilan chambarchas bog'liqdir. Mustaqil kiyinish bolani kundalik hayotga tayyorlaydi va unda intizomni shakllantiradi.

Bolalarda mustaqil kiyinish ko'nikmalari bosqichma-bosqich shakllanadi. Har bir yosh davrida bolaning jismoniy va psixologik imkoniyatlari hisobga olinishi kerak.

Bu davrda bolalar kiyimlarni tanish va ularning nomlarini o'rganadilar. Tarbiyachi va ota-onalar ularga oddiy harakatlarni bajarishni o'rgatadilar.

Masalan:

- paypoq kiyish;
- bosh kiyimni taqish;
- poyabzalni yechish.

Bu bosqichda bolalar tugma qadash, fermuarni yopish va kiyimlarni tartibli joylashtirishni o‘rganadilar.

Katta guruh bolalari kiyinish jarayonini deyarli mustaqil bajaradilar. Ular faslga mos kiyim tanlash va kiyimlarni ehtiyot qilishni ham o‘rganadilar.

Bolalarda mustaqil kiyinish ko‘nikmalarini rivojlantirishda turli pedagogik metodlardan foydalaniladi.

Bolalar kattalarga taqlid qilish orqali tez o‘rganadilar. Shu sababli ota-onalar va tarbiyachilar kiyinish jarayonini sekin va tushunarli tarzda ko‘rsatib berishlari kerak.

Ko‘nikma muntazam takrorlash orqali shakllanadi. Bolalarga har kuni mustaqil kiyinish imkoniyati yaratib berilishi zarur. Bolani maqtash va qo‘llab-quvvatlash uning qiziqishini oshiradi. Bu esa bolaning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Turli o‘yinlar orqali bolalarda kiyinishga qiziqish uyg‘otish mumkin. Masalan, qo‘g‘irchoqni kiyintirish o‘yini bolalarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Bolalarda mustaqil kiyinish ko‘nikmalarini rivojlantirishda oila va bog‘chaning hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Ota-onalar:

bolaga shoshilmasdan vaqt berishlari;
uning o‘rniga ishni bajarib qo‘ymasliklari;
kiyimlarni qulay tanlashlari;
bolani rag‘batlantirib borishlari kerak.

Tarbiyachilar esa:

kiyinish bo‘yicha mashg‘ulotlar tashkil etishlari;
bolalarda gigiyena madaniyatini shakllantirishlari;
jamoada tartiblilikni o‘rgatishlari zarur.

Bunday hamkorlik bolalarda mustaqil faoliyat yuritish ko‘nikmasini mustahkamlaydi.

Bugungi kunda maktabgacha ta‘lim tizimida innovatsion metodlardan keng foydalanilmoqda. Mustaqil kiyinish ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham interaktiv metodlar samarali hisoblanadi. Masalan:

multimediali mashg‘ulotlar;
animatsion videolar;
rolli o‘yinlar;
amaliy treninglar.

Bunday yondashuvlar bolalarda qiziqish uyg‘otib, o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Mustaqil kiyinish bolalarda faqat amaliy ko‘nikma emas, balki ijobiy axloqiy sifatlarni ham shakllantiradi. Bola kiyimlarini tartibli saqlash orqali mas‘uliyatni his qiladi. Shuningdek, mustaqil kiyinish:

mehnatga hurmatni;
tartib-intizomni;
vaqtni qadrlashni;
o‘ziga xizmat qilish madaniyatini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bolalarda mustaqil kiyinish ko‘nikmalarini rivojlantirish maktabgacha ta’limning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Ushbu ko‘nikma bolalarda mustaqillik, mas’uliyat, tartiblilik va mehnatsevarlik kabi sifatlarni shakllantiradi.

Shuningdek, mustaqil kiyinish bolaning mayda motorikasi, tafakkuri va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli ota-onalar va tarbiyachilar bolalarni mustaqil kiyinishga muntazam o‘rgatishlari va bu jarayonda zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanishlari lozim.

References:

1. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Tafakkur, 2019.
2. Hasanboyeva O.U. Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2017.
3. Vygotskiy L.S. Tafakkur va nutq. – Moskva: Pedagogika, 1999.
4. Suxomlinskiy V.A. Bolalar tarbiyasi haqida. – Toshkent: O‘qituvchi, 1985.
5. Muxina V.S. Bolalar psixologiyasi. – Moskva: Akademiya, 2000.
6. Jalolov J. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
7. G‘ulomova X. Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
8. Nurmatova M. Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
9. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
10. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.